

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 551/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná konateľka advokátka [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 37/2020 a jeho uznesením z 24. augusta 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu a rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. novembra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 37/2020 a jeho uznesením z 24. augusta 2020.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľke bolo uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) č. k. VII/3 Gv 76/19/1000-57 z 9. marca 2020 vnesené obvinenie pre zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 a 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona.

3. Opatrením špeciálnej prokuratúry z 28. mája 2020 došlo k zmene právnej kvalifikácie skutku, pre ktorý bolo sťažovateľke vznesené obvinenie pre zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Trestného poriadku spáchaný spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona, a opatrením z 22. júla 2020 napokon špeciálna prokuratúra vo vzťahu k osobe sťažovateľky uvedený skutok posúdila ako zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Trestného zákona spáchaný spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona vo viacčinnom súbehu s účastníctvom podľa § 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona (pomocník) na obzvlášť závažnom zločine zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) a ods. 4 písm. b) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 Trestného zákona.

4. V uvedenej trestnej veci bola sťažovateľka uznesením sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracoviska Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) sp. zn. 5 Tp 2/2020 zo 14. marca 2020 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 12/2020 z 20. marca 2020 vzatá do väzby z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. b) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

5. Podaním z 13. júla 2020 sťažovateľka požiadala o prepustenie z väzby na slobodu s odôvodnením, že dôvody väzby pominuli.

6. Špeciálna prokuratúra jej žiadosti nevyhovela, preto ju predložila na rozhodnutie špecializovanému trestnému súdu, ktorý na jej základe sťažovateľku uznesením sp. zn. 5 Tp 2/2020 z 5. augusta 2020 podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku prepustil z väzby na slobodu, pretože dôvody väzby sťažovateľky zanikli.

7. Proti rozhodnutiu špecializovaného trestného súdu z 5. augusta 2020 podala špeciálna prokuratúra sťažnosť, o ktorej najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Tost 37/2020 z 24. augusta 2020 rozhodol tak, že podľa § 194 ods. 1 písm. a) a ods. 2 Trestného poriadku uznesenie špecializovaného trestného súdu v časti týkajúcej sa sťažovateľky zrušil; podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku jej žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu zamietol; písomný sľub sťažovateľky podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku neprijal a podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku jej väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil.

8. Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 37/2020 a v ňom vydaným uznesením z 24. augusta 2020 porušil jej základné práva na osobnú slobodu a súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie.

9. Sťažovateľka svoje presvedčenie o porušení svojich práv odôvodňuje tým, že zatiaľ čo prokurátorka špeciálnej prokuratúry sťažnosť proti rozhodnutiu špecializovaného trestného súdu z odôvodnila úplne nekonkrétne, veľmi všeobecne tak, že odôvodnenie s rovnakým obsahom by mohla použiť vo vzťahu ku ktorémukoľvek rozhodnutiu v akejkol'vek veci, najvyšší súd aj napriek absencii dôvodov sťažnosti špeciálnej prokuratúry hľadal a formuloval argumentáciu a skutočnosti, ktorými by mohol odôvodniť zamietnutie žiadosti sťažovateľky o prepustenie z väzby na slobodu. To sa však stalo zrejším až z obsahu odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu.

10. Najvyšší súd tak postupoval napriek tomu, že nie je stranou konania a argumentoval výlučne jednostranne v prospech ponechania sťažovateľky vo väzbe bez povšimnutia si tých dôvodov a skutočností, ktoré naopak odôvodňovali prepustenie sťažovateľky z väzby. Svojím postupom poskytol najvyšší súd v trestnom konaní podporu špeciálnej prokuratúre, ktorá v trestnom konaní nemá postavenie slabšej strany. Následne si najvyšší súd ním kreovanú argumentáciu aj posúdil a na jej základe rozhodol o ponechaní sťažovateľky vo väzbe, a to bez možnosti, aby na jej dôvody mohla sťažovateľka akýmkoľvek spôsobom reagovať, pretože o dôvodoch sa dozvedela až z ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia, ktoré bolo konečné a neexistoval proti nemu žiaden opravný prostriedok.

11. Týmto postupom najvyšší súd podľa sťažovateľky porušil jej právo na rovnosť strán v konaní, kontradiktórnosť konania, ako aj jeho dvojinstančnosť, čím porušil právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie.

12. Slovom sťažovateľky, od obvineného nie je možné očakávať, že sám identifikuje skutkové okolnosti a argumenty, ktoré môžu zakladať trvanie väzby a ktoré najvyšší súd kreoval odlišne od dôvodov uvedených špeciálnou prokuratúrou.

13. Až z napadnutého rozhodnutia sa sťažovateľka dozvedela, že najvyšší súd vyvodil svoj iný skutkový a právny záver zo skutočností nikým netvrdených, v sťažnosti špeciálnej prokuratúry neuvádzaných ako argumenty a dôvody, t. j. špeciálna prokuratúra najvyšším súdom uvedenými skutkovými tvrdeniami vo svojej sťažnosti proti rozhodnutiu špecializovaného trestného súdu neargumentovala, v obsahu sťažnosti ich ani neuvádzala. Rovnako ani špecializovaný trestný súd tieto skutočnosti neposudzoval a nehodnotil. Sťažovateľka sa k nim teda nemohla vyjadriť, nemohla namietat' ich právnu relevantnosť, nemohla túto argumentáciu spochybniť, namietat' ju, nemohla sa vyjadriť ani k vzťahu tejto argumentácie k predmetu konania, nemohla podať k tejto argumentácii vysvetlenie, namietat' a vyjadriť sa ku skutkovým zisteniam, a to preto, že sa o argumentácii, dôvodoch, zisteniach a tvrdeniach dozvedela až z obsahu napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, keď nimi odôvodnil neprepustenie sťažovateľky z väzby.

14. Týmto postupom najvyššieho súdu došlo podľa sťažovateľky k znemožneniu realizácie jej procesných práv ako obvinenej v trestnom konaní, ktoré je dôsledkom nerešpektovania princípu dvojinstančnosti konania najvyšším súdom, keď tento odoprel sťažovateľke možnosť prieskumu správnosti nových, resp. z pohľadu špecializovaného trestného súdu dovedy bezvýznamných skutkových zistení a z nich dovodených právnych záverov.

15. Podľa názoru sťažovateľky ak chcel najvyšší súd „*suplovať prácu prokurátora*“ ako strany v trestnom konaní, aj keď to podľa sťažovateľky nie je možné a takýto postup súdu predstavuje porušenie princípu rovnosti zbraní v konaní a nedovolený zásah do kontradiktórnosti konania, mal umožniť sťažovateľke ako obvinenej vyjadriť sa k argumentom, v tomto prípade sudcu najvyššieho súdu, a to aspoň tak, že vo veci nariadi verejné zasadnutie, čo však najvyšší súd neurobil.

16. Sťažovateľka tvrdí, že mala záujem relevantne sa vyjadriť a namietať argumentáciu najvyššieho súdu, a o tom, že by jej reakcia a námietky boli relevantné, svedčí aj skutočnosť, že bez zmeny vo vykonanom dokazovaní a bez zmeny v skutkových a právnych okolnostiach dospel v ďalšom konaní tak špecializovaný trestný súd, ako aj najvyšší súd v konaní (sp. zn. 1 Tost 22/2020) o predĺžení trvania väzby sťažovateľky k záveru, že dôvody väzby sťažovateľky pominuli a 8. októbra 2020 ju ihneď prepustili z väzby na slobodu.

17. Navyše, najvyšším súdom uvádzané dôvody (jeho tvrdenia a závery), pre ktoré v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 37/2020 uznesením z 24. augusta 2020 ponechal sťažovateľku vo väzbe, nemali podľa nej oporu v trestnom spise.

18. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie takto nálezom rozhodol:

„1. Základné práva sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a výrokom uznesenia Najvyššieho súdu SR zo dňa 24. augusta 2020 sp. zn. 5 Tost 37/2020,

ktorým tento podľa § 194 ods. 1 písm. a), ods. 2 Trestného poriadku napadnuté uznesenie v časti týkajúcej sa sťažovateľky zrušil (výrok I) a podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku žiadosť sťažovateľky o prepustenie z väzby na slobodu zamietol (výrok II), porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. augusta 2020 sp. zn. 5 Tost 37/2020 sa v napadnutej časti zrušuje.

3. Sťažovateľke súd priznáva finančné zadosťučinenie v sume 5.000,- Eur, ktoré je Najvyšší súd SR povinný zaplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia, na účet jej právneho zástupcu do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

19. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

20. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah...

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

22. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon

č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

23. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

24. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

25. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

26. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 37/2020 a jeho uznesením z 24. augusta 2020.

27. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

28. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

29. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

30. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

31. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

32. Podstata námietok sťažovateľky spočíva v tom, že najvyšší súd ako súd nadriadený rozhodol o jej ponechaní vo väzbe, odôvodňujúc svoje závery o skutočnosti, na ktorých však špeciálna prokuratúra ako príslušný orgán činný v trestnom konaní svoju sťažnosť proti rozhodnutiu špecializovaného trestného súdu vôbec nezaložila, čím malo dôjsť k porušeniu označených základných práv zaručených ústavou a práva zaručeného dohovorom, keďže sťažovateľka sa proti takejto argumentácii najvyššieho súdu nemohla brániť. Navyše dôvody, ktoré viedli najvyšší súd k ponechaniu sťažovateľky vo väzbe, nemali oporu v trestnom spise.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru

33. Ústavný súd pri skúmaní opodstatnenosti ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti vychádzal predovšetkým zo skutočnosti, že namietané konanie a rozhodnutie najvyššieho súdu bolo konaním a rozhodnutím o ponechaní sťažovateľky vo väzbe, t. j. o jej osobnej slobode. Nešlo teda o konanie a rozhodovanie vo veci samej, teda o vine a treste.

34. Ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v súvislosti s konaním a rozhodovaním všeobecných súdov o osobnej slobode fyzickej osoby vo svojej judikatúre opakovane konštatoval (napr. I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04, I. ÚS 113/05, II. ÚS 151/09, II. ÚS 311/2013, IV. ÚS 444/2013, IV. ÚS 444/2013), že ide o všeobecné ustanovenie, ktoré upravuje základné právo na súdnu ochranu, a to vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, a nevzťahuje sa na konanie o väzbe, na ktoré je aplikovateľný čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktorý je vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy v pomere špeciality, a sú v ňom implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie všeobecného súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

35. Obdobne vo vzťahu k namietanému porušeniu práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd pripomína, že ustanovenie tohto článku dohovoru je z vecného hľadiska (*ratione materiae*) v trestných veciach aplikovateľné v zásade len na rozhodovanie vo veci samej (rozhodovanie o vine a treste, t. j. o trestnom obvinení) a nevzťahuje sa v plnom rozsahu na rozhodovanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, z hľadiska väčšiny procesných záruk poskytnutých osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúceho právo na osobnú slobodu a bezpečnosť (m. m. napr. I. ÚS 256/07, II. ÚS 15/05, III. ÚS 272/03, IV. ÚS 65/05). Tento právny názor vychádza z rešpektovania rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), v zmysle ktorej sa osobná sloboda chráni v zásade prostredníctvom čl. 5 dohovoru, a to najmä pokiaľ ide o zákonnosť väzby vrátane otázky, či k takémuto zbaveniu slobody došlo v súlade so zákonom upraveným postupom (čl. 5 ods. 1 dohovoru), pričom súčasťou záruk vyvoditeľných z čl. 5 dohovoru je aj ochrana práva jednotlivca na primeranú dĺžku väzby v zmysle požiadavky, aby väzba nebola predĺžovaná nad primeranú lehotu a aby nedochádzalo v postupe príslušných orgánov počas trvania väzby k zbytočným prietahom (čl. 5 ods. 3 dohovoru), ako aj ochrana práva jednotlivca domáhať sa periodického prieskumu zákonnosti väzby a žiadať

o prepustenie na slobodu, o ktorom musí byť rozhodnuté urýchlene [(čl. 5 ods. 4 dohovoru); k uvedenému pozri napr. Khudoyorov v. Rusko, č. 6847/02, rozsudok ESĽP z 8. 11. 2005, body 124 –125, 172 – 174 a 193; Öcalan v. Turecko, č. 46221/99, rozsudok Veľkej komory ESĽP z 12. 5. 2005, body 83 – 84 a 103; Khudobin v. Rusko, č. 59696/00, rozsudok ESĽP z 26. 10. 2006, body 103 a 115]. Uvedené síce nevyklučuje, aby v odôvodnených prípadoch bolo možné aplikovať aj také procesné garancie, ktoré svojou povahou sú podradené pod čl. 6 dohovoru, ich využitie však prichádza do úvahy iba primerane (*mutatis mutandis*) s prihliadnutím na osobitosti konania o pozbavení osobnej slobody (Trepashkin proti Rusku, č. 2, rozsudok, 16.122010, č. 14248/05, § 148). O takéto okolnosti však v prejednávanej veci podľa názoru ústavného súdu nejde.

36. Ústavný súd preto vo vzťahu k už označeným článkom ústavy a dohovoru konštatuje, že v obsahu ústavnej sťažnosti nenašiel dostatočnú argumentačnú bázu pre vyslovenie záveru, že medzi sťažovateľkou namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tost 37/2020 z 24. augusta 2020 v súvislosti s rozhodovaním o väzbe existuje vecná súvislosť. Preto sťažnosť sťažovateľky v tejto časti posúdil ako zjavne neopodstatnenú a na predbežnom prerokovaní ju z tohto dôvodu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2 K namietanému porušeniu základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy

37. Ústavný súd už viackrát vo svojej judikatúre uviedol, že väzba nutne zasahuje do inak v zásade neporušiteľných oblastí súkromia a dôstojnosti jednotlivca, do výkonu iných ústavou zaručených základných práv a slobôd. Podmienkou ústavnosti väzby preto musí byť aj jej určenie v súlade s takými normami ústavy, ktoré vyjadrujú všeobecné zásady vlastné právnemu štátu (II. ÚS 55/1998). V každom prípade musí mať osoba vo väzbe možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe, pričom judikatúra sa prikláňa k tomu, že obvinený musí byť súdom vypočutý. Vždy musí byť zaručená kontradiktórnosť konania a rovnosť zbraní (napr. III. ÚS 84/06, III. ÚS 198/05, I. ÚS 67/03).

38. Z judikatúry ESĽP, ktorú si ústavný súd osvojil vyplýva, že princíp rovnosti zbraní znamená, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je protistrana. Právo na kontradiktórne konanie znamená, že procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i zoznámiť sa so všetkými ďalšími dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim (rozsudok ESĽP zo 4. 6. 2002 vo veci Komanický proti Slovenskej republike, body 45 a 46, rozsudok ESĽP z 13. 1. 2015 vo veci Trančíková proti Slovenskej republike). Inými slovami, z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že samotný účastník (strana) konania musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie odporcu (protistrany v súdnom konaní) právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jeho strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť, v dôsledku čoho je teda len na účastníkovi konania, aby sám posúdil, či určité stanovisko k vyjadreniu protistrany vyžaduje komentár z jeho strany (rozsudok ESĽP z 18. 2. 1997 vo veci Niderost-Huber proti Švajčiarsku, sťažnosť č. 18990/91, body 27 a 29, rozsudok ESĽP z 13. 1. 2015 vo veci Trančíková proti Slovenskej republike), a pritom nezáleží, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie (rozsudok ESĽP z 31. 5. 2001 vo veci K. S. proti Fínsku, rozsudok ESĽP z 28. 6. 2001 vo veci F. R. proti Švajčiarsku). Inak povedané, požiadavka „kontradiktórnosti konania“ sa v judikatúre ESĽP chápe skôr formálne, t. j. z jej hľadiska v podstate nezáleží alebo len málo záleží na skutočnom obsahu a význame informácie alebo argumentov predložených súdu vrátane ich samotného dopadu na rozhodnutie súdu/orgánu verejnej moci.

39. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre k čl. 5 dohovoru postupne formuloval viaceré samostatné práva osôb vo väzbe, medzi ktoré patrí aj právo na kontradiktórne konanie a vypočutie pred rozhodnutím o zákonnosti väzby (rozsudok ESĽP Michalko proti Slovenskej republike z 21. 12. 2010, bod 156 a tam citovaná judikatúra), ale aj všeobecnejšie právo na „zákonnosť“ konania a právo nebyť zbavený osobnej slobody svojvoľným (arbitrárnym) spôsobom (rozsudok ESĽP Michalko proti Slovenskej republike z 21. 12. 2010, body 156 a 158). Požiadavka zabezpečenia kontradiktórnej povahy konania a rešpektovania „princípu rovnosti zbraní“ predstavujú

základné procesné garancie („*fundamental guarantees of procedure*“) uplatniteľné vo veciach týkajúcich sa pozbavenia osobnej slobody (rozsudok ESĽP z 21. 10. 1986 vo veci Sanches-Reisse c. Švajčiarsko, rozsudok ESĽP z 15. 11. 2005 vo veci Reinprecht c. Rakúsko). Zabezpečenie „reálnej“ kontradiktórnosti konania znamená v ďalšom aj právo na prístup k spisom, bez ktorého obvinený nemôže dostatočne prezentovať svoje argumenty (de Wilde c. Belgicko, s. 41, § 76; Trzaska c. Poľsko z 11. 7. 2000, Lanz c. Rakúsko z 30. 4. 2002, Wloch c. Poľsko z 19. 10. 2000).

40. Ústavný súd už vyslovil (napr. III. ÚS 198/05, III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013), že osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti. Musí jej byť daná možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam protistrany (prokurátora) o odôvodnenosti trvania väzby a vyvracať ich. Pre tento účel jej nemôže byť odopreté právo oboznámiť sa s dôkazmi a skutočnosťami, o ktoré by sa malo opierať rozhodnutie súdu o väzbe (kontradiktórnosť konania). Procesný postup súdu musí zabezpečiť, aby bola obvinenému/obžalovanému v týchto smeroch poskytnutá rozumná príležitosť obhajovať svoje záujmy za podmienok, ktoré ho nepostavia do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhou stranou (princíp „rovnosti zbraní“). Zabezpečenie kontradiktórnej povahy konania a rešpektovanie princípu „rovnosti zbraní“ predstavujú základné procesné garancie uplatniteľné vo veciach týkajúcich sa pozbavenia osobnej slobody väzbou.

41. Z hľadiska záverov vyplývajúcich z uvedenej judikatúry ústavného súdu a ESĽP pristúpil ústavný súd k posúdeniu opodstatnenosti aktuálnej ústavnej sťažnosti sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej práv na kontradiktórne konanie a rovnosť zbraní v konaní vednom najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Tost 37/2020 a jeho uznesením z 24. augusta 2020.

42. Ako už bolo uvedené, špecializovaný trestný súd uznesením sp. zn. 5 Tp 2/2020 z 5. augusta 2020 sťažovateľku prepustil na slobodu z dôvodu pominutia dôvodov väzby, pre ktoré bola táto na sťažovateľku uvalená. Špeciálna prokuratúra proti tomuto rozhodnutiu podala sťažnosť, ktorej najvyšší súd v podstate vyhovel.

43. Porušenie svojich práv sťažovateľka vidí predovšetkým v tom, že najvyšší súd o zrušení prvostupňového rozhodnutia vo vzťahu k jej osobe a o jej ponechaní vo väzbe rozhodol na základe takých skutočností (dôvodov), ktoré špeciálna prokuratúra v odôvodnení riadneho opravného prostriedku neuviedla, preto na tieto sťažovateľka ani nemohla primerane reagovať, a tým najvyšší súd v konaní zvýhodnil špeciálnu prokuratúru oproti sťažovateľke.

44. Podľa §189 ods. 3 Trestného poriadku ak podáva sťažnosť prokurátor, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo obhajca za obvineného alebo vo vlastnom mene, musí byť sťažnosť zároveň odôvodnená, s výnimkou sťažnosti prokurátora proti uzneseniu o nevzatí obvineného do väzby.

45. Podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán a) správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť, a b) konanie predchádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia.

46. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že povinnosťou špeciálnej prokuratúry bolo svoju sťažnosť proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu odôvodniť. Avšak zo žiadneho ustanovenia Trestného poriadku výslovne nevyplýva, že by najvyšší súd bol pri rozhodovaní o osobnej slobode sťažovateľky viazaný iba tými dôvodmi, ktoré uviedla špeciálna prokuratúra.

47. Právo na kontradiktórnosť konania nie je absolútne. Zásady kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní sa neuplatňujú vo všetkých štádiách trestného konania a pri všetkých procesných úkonoch rovnako intenzívne. Najúplnejšie sa presadzujú na hlavnom pojednávaní, eventuálne na verejnom zasadnutí súdu, v ktorých sa rozhoduje o najdôležitejších meritórnych otázkach trestného konania, t. j. o vine a o treste. V týchto procesných formách možno vytvoriť reálne predpoklady (procesné, organizačné i faktické) pre široké a reálne uplatnenie týchto zásad. Naproti tomu pri vykonávaní úkonov v prípravnom konaní nemožno zásady kontradiktórneho konania a rovnosti zbraní vždy plne uplatniť, pokiaľ by nim boli popreté iné legitímne záujmy, predovšetkým záujem štátu

na efektívite trestného stíhania (pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 336/2006 z 28. marca 2007).

48. Dôležitou pre zachovanie označeného práva na kontradiktórne konania, ako aj práva na rovnosť zbraní je tá skutočnosť, aby všeobecný súd konajúci o osobnej slobode fyzickej osoby (tu sťažovateľky) rozhodol iba na základe takých dôkazných prostriedkov a z nich vyplývajúcich dôkazov a na základne takých skutočností a použitých argumentov, s ktorými sa ako strana trestného konania mala možnosť oboznámiť a v prípade vlastného uváženia na tieto reagovať.

49. Ústavný súd s prihliadnutím na účinnú platnú právnu úpravu, ktorou sa konanie najvyššieho súdu v danej veci riadilo, ako aj s prihliadnutím na skôr formálne chápanie požiadavky konradiktórnosti konania (t. j. aby boli dodržané procesy zabezpečujúce oboznámenie sa strany konania s argumentmi protistrany, pri ktorom v podstate ani tak nezáleží alebo len málo záleží na ich skutočnom obsahu a na význame informácie alebo argumentov predložených súdu vrátane ich samotného dopadu na rozhodnutie súdu), nevyhodnotil postup najvyššieho súdu ako neprípustný – zasahujúci do základných práv sťažovateľky – ak svoje rozhodnutie oprel aj o iné, špeciálnou prokuratúrou priamo v riadnom opravnom prostriedku neprezentované dôvody, ktoré ale vyplývali z dovtedy vykonaného dokazovania.

50. Ústavný súd pre úplnosť považuje za potrebné uviesť, že tak ako to v ústavnej sťažnosti správne naznačila sťažovateľka, úlohou všeobecného súdu v trestnom konaní je predovšetkým byť arbitrom a nie je možné, aby bol „pomocníkom“, ktorý upraví alebo doplní podanie príslušného prokurátora tak, aby mu mohol vyhovieť, alebo aby za týmto účelom napravil chybný postup ktoréhokoľvek orgánu verejnej moci (opäť pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 336/2006 z 28. marca 2007), ale v danej veci o taký prípad nejde. Z rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno vyvodit' ani len jeho snahu nejakým spôsobom doplnit' alebo upravovat' podanie – sťažnosť – špeciálnej prokuratúry, prípadne jej napomáhat'. Ako už bolo uvedené, najvyšší súd rozhodol iba na základe dôkazov vyplývajúcich z dôkazných prostriedkov, s ktorými sa sťažovateľka mala možnosť oboznámiť.

51. Ústavný súd preto nezdieľa názor sťažovateľky o zvýhodňovaní špeciálnej prokuratúry, keďže nezistil, že by jej najvyšší súd v napadnutom konaní „nadŕžal“ alebo „suploval“ jej povinnosti. Úlohou najvyššieho bolo preskúmať rozhodnutie špecializovaného trestného súdu ako aj postup, ktorý jeho vydaniu predchádzal, a na základe nielen argumentácie špeciálnej prokuratúry a protiargumentov sťažovateľky, ale hlavne na základe dôkazov vyplývajúcich z dôkazných prostriedkov obsiahnutých v na vec sa vzťahujúcom spise rozhodol o osobnej slobode sťažovateľky. Najvyšší súd preskúmaním veci si plnil zákonnú povinnosť, vyplývajúcu mu z procesnoprávneho predpisu, ktorým sa konanie riadilo.

52. Napokon sťažovateľka netvrdí, že sa nemala možnosť oboznámiť s dôkazmi, ktorými najvyšší súd potrebu pokračovania väzby jej odôvodnil. Jej atak spočíva v tom, že nevedela, že o tieto dôkazy najvyšší súd oprie svoje závery. Pokiaľ sťažovateľka v tejto súvislosti namietala nevykonanie verejného zasadnutia najvyšším súdom, ktoré si v danej veci zachovanie zásad kontradiktórnosti konania a rovnosť zbraní podľa jej názoru vyžadovalo, ústavný súd k tomu poznamenáva iba to, že postup najvyššieho súdu v tomto smere zodpovedal príslušným ustanoveniam zákona (§ 291 Trestného poriadku) tak, ako si to vyžaduje čl. 17 ods. 2 ústavy (spôsobom, ktorý ustanoví zákon).

53. Ústavnému súdu preto neostávalo iné iba konštatovať, že ani kontradiktórnosť konania, ani rovnosť zbraní v konaní vo veci sťažovateľky rozhodnutím a postupom najvyššieho súdu neutrpeli.

54. Pretože sťažovateľka v ústavnej sťažnosti najvyššiemu súdu vytkla, že dôvody, pre ktoré ju ponechal vo väzbe, nemali oporu v trestnom spise, ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého rozhodnutia.

55. V relevantnej časti odôvodnenia svojho uznesenia sp. zn. 5 Tost 37/2020 z 24. augusta 2020 najvyšší súd uviedol konkrétne dôkazy vyplývajúce z ním presne označených dôkazných prostriedkov svedčiacich o dôvodnosti vedenia trestného stíhania proti sťažovateľke. Išlo o viaceré výpovede svedka, ktorý „podrobne opísal skutočné pozadie konania a rozhodnutia [redacted] na

Okresnom súde Bratislava 5 v spore... o zaplatenie [REDAKOVANÉ] s príslušenstvom (v tzv. [REDAKOVANÉ]) a spôsob participácie obvinených [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na tomto rozhodovaní“. Najvyšší súd dodal, že svedok potvrdil aj autentickosť komunikácie [REDAKOVANÉ], zabezpečenej v inej trestnej veci z mobilného telefónu ďalšieho obvineného, z ktorej konajúci súd citoval prepis podstatných pasáží súvisiacich so skutkom, pre ktorý je sťažovateľka trestne stíhaná, a ktoré svedčili o opodstatnenosti jej trestného stíhania. Podozrenie zo spáchania tohto skutku sťažovateľkou mali naznačovať aj zabezpečené „kópie 13 listov... ktoré boli zaistené pri domovej prehliadke v pracovni bytu“ sťažovateľky, v ktorých išlo „v podstate o obhajobný elaborát pripravený pre potreby obvinenej [REDAKOVANÉ]“, ako aj výpoveď ďalšieho najvyšším súdom konkretizovaného svedka.

56. Na základe uvedeného podľa najvyššieho súdu nebolo možné urobiť záver o zjavnej neopodstatnenosti vzneseného obvinenia, teda že by podozrenie o spáchaní trestnej činnosti obvinenými (teda aj sťažovateľkou) nebolo v potrebnej miere podložené vykonaným dokazovaním. Práve naopak, najvyšší súd vykonané dôkazy hodnotil ako také, ktoré prvotné podozrenie dostatočným spôsobom potvrdzujú, ba priamo posilňujú.

57. Vo vzťahu k existencii dôvodu väzby u sťažovateľky podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku najvyšší súd na úvahu špecializovaného trestného súdu, ktorý obavu z kolúzneho konania sťažovateľky považoval za výrazne zoslabenú, resp. pominutú, keďže vo veci už bola vykonaná väčšina najdôležitejších úkonov vrátane výsluchov svedkov, reagoval upozornením, že ťažisko dokazovania v trestnom konaní sa uskutočňuje pred súdom, a nie pred orgánmi činnými v trestnom konaní, a na druhej strane, že súdu v prípravnom konaní ani pri rozhodovaní o väzbe v zásade neprislúcha posudzovať a hodnotiť postup orgánov činných v trestnom konaní, čo sa týka spôsobu vykonávania dokazovania z pohľadu toho, ktoré osoby, kedy, v akom poradí a ku ktorým skutočnostiam majú byť vypočuté, keďže je na uvážení samotných orgánov činných v trestnom konaní aj z pohľadu vedenia a taktiky vyšetrovania, ktoré úkony, s akým obsahom a kedy vykonajú, pritom dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní podľa zákona vykonáva prokurátor. Okrem toho záver formulovaný špecializovaným trestným súdom podľa najvyššieho súdu neodrážal reálny stav veci, keďže už z dovtedy vykonaného dokazovania

bolo zrejmé, že o vyšetrovaných skutkoch by mohli mať informácie aj ďalšie osoby, ktoré dovtedy vypočuté neboli.

58. Najvyšší súd poukázal na skutočnosť, že u sťažovateľky sa pri domovej prehliadke našli listy, ktorých obsahom bola veľmi detailne pripravená obhajobná argumentácia pre inú – ďalšiu – obvinenú osobu. V rámci tejto prehliadky boli zaistené aj mobilný telefón (ktorého PIN sťažovateľka odmietla uviesť) a notebook, ktoré neboli dovtedy ako technické stopy pribratým znalcom „vyriešené“.

59. Poukazujúc na výpovede obvinenej [REDAKOVANÉ] a svedka [REDAKOVANÉ], najvyšší súd vyhodnotil, že sťažovateľka sa už pokúsila o ovplyvňovanie spoluobvinených.

60. Obavu z marenia skutočností dôležitých pre trestné konanie najvyšší súd badal hlavne v charaktere trestnej činnosti, ktorá sa kládla obvineným (aj sťažovateľke) za vinu, ich osobnostnou výbavou, dlhoročnými priateľskými a pracovnými vzťahmi (aj príbuzenskými) a na podklade nich vzájomne realizovanými rôznymi službami a protislužbami, a to i so sudcami v tejto veci neobvinenými (ale v komunikácii [REDAKOVANÉ] sa spomínajúcimi). Tieto skutočnosti sa mali podľa najvyššieho súdu preukázať v dovtedy vykonanom dokazovaní a vo svojom súhrne vzbudzovali reálnu obavu, že obdobným spôsobom by obvinené (teda aj sťažovateľka) mohli postupovať aj vo veci, v ktorej boli sami zainteresovaní. Navyše, podľa najvyššieho súdu obvinené osoby od samého začiatku každá osobitne, ako aj vo vzájomnej kooperácii marili objasňovanie skutočností závažných pre trestné konanie (zbavovaním sa pôvodných mobilných telefónov, mazaním kontaktov a komunikácie, mediálnou prezentáciou, prípravou obhajobných elaborátov atď.) a navzájom sa ovplyvňovali s cieľom zmariť alebo aspoň sťažiť objasnenie tejto trestnej veci.

61. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd v uvedenej veci teda skúmal a vyhodnotil, či vo vzťahu k sťažovateľke bolo vedenie trestného stíhania dôvodné a či sa podozrenie voči nej vykonaným dokazovaním prehlbuje, či existovala dôvodná obava, že bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie

skutočností závažných pre trestné stíhanie, a na tieto otázky v odôvodnení svojho rozhodnutia dal, poukazujúc na zistené konkrétne skutočnosti, dostatočne jasnú a presvedčivú odpoveď o opodstatnenosti ponechania sťažovateľky vo väzbe.

62. Žiadna z najvyšším súdom uvádzaných skutočností nenaznačuje, že by jeho argumentácia nemala „pôvod“ v na vec sa vzťahujúcom trestnom spise. Práve naopak, je zrejmé, že všetky najvyšším súdu uplatnené dôvody vyplývali z dôkazných prostriedkov obsiahnutých v trestnom spise týkajúcom sa danej veci. Z tohto hľadiska ústavný súd považuje rozhodnutie najvyššieho súdu o osobnej slobode sťažovateľky za ústavne konformné.

63. Ústavný súd vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 37/2020 a jeho uznesením z 24. augusta 2020 a namietaným porušením základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, preto považuje sťažovateľkou podanú ústavnú sťažnosť aj v tejto časti za zjavne neopodstatnenú a z tohto dôvodu ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

64. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími jej požiadavkami uvedenými v petite ústavnej sťažnosti, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyhovením ústavnej sťažnosti v časti požadovaného vyslovenia porušenia základných práv alebo slobôd (čl. 127 ods. 2 ústavy), k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu